IQRO JURNALI , IQRO JOURNAL, ИКРО ЖУРНАЛИ
ISSN:2181-4341| wordlyknowledge.uz/index.php/iqro
Volume 21 Issue 02 May 2026

INGLIZ VA O‘ZBEK RADIODISKURSIDA TIL TEJAMKORLIGI VOSITALARINING LINGVISTIK-PRAGMATIK XUSUSIYATLARI

Mehrangiz Izomova Alisher qizi
Buxoro xalqaro universiteti II bosqich magistranti
e-mail: Mehrangizizomova03@gmail.com
Doi: https://doi.org/10.5281/zenodo.20199727

Annotatsiya: Mazkur maqolada ingliz va o‘zbek radiodiskursida til tejamkorligi vositalarining lingvistik hamda pragmatik xususiyatlari yoritilgan. Radiodiskursning kommunikativ tabiati, uning fonetik va leksik sathdagi ixchamlikka asoslanishi tahlil qilingan. Radio nutqida reduksiya, ellipsis, qisqartmalar, standart nutq formulalari va intonatsion vositalarning qo‘llanishi kommunikativ samaradorlikni ta’minlovchi asosiy omillardan biri sifatida ko‘rib chiqilgan. Shuningdek, ingliz tilining analitik va o‘zbek tilining agglutinativ tuzilishi radiodiskursdagi til tejamkorligi strategiyalariga qanday ta’sir ko‘rsatishi izohlangan. Maqolada radiodiskursning tinglovchi idroki, efir vaqti va ommaviy kommunikatsiya sharoiti bilan bog‘liq jihatlari ham yoritilgan.

Kalit so‘zlar: radiodiskurs, til tejamkorligi, mediadiskurs, fonetik reduksiya, ellipsis, leksik ixchamlik, pragmatika, radio nutqi, kommunikativ strategiya, medialingvistika.

Аннотация: В данной статье рассматриваются лингвистические и прагматические особенности средств языковой экономии в английском и узбекском радиодискурсе. Проанализирована коммуникативная природа радиодискурса и его опора на фонетическую и лексическую компактность. Использование редукции, эллипсиса, сокращений, стандартных речевых формул и интонационных средств в радиоречи рассматривается как один из основных факторов обеспечения коммуникативной эффективности. Также объясняется влияние аналитической структуры английского языка и агглютинативной структуры узбекского языка на стратегии языковой экономии в радиодискурсе. В статье освещаются аспекты радиодискурса, связанные с восприятием слушателя, эфирным временем и условиями массовой коммуникации.

Ключевые слова: радиодискурс, языковая экономия, медиадискурс, фонетическая редукция, эллипсис, лексическая компактность, прагматика, радиоречь, коммуникативная стратегия, медиалингвистика.

Abstract: This article discusses the linguistic and pragmatic features of language economy devices in English and Uzbek radio discourse. The communicative nature of radio discourse and its reliance on phonetic and lexical compactness are analyzed. The use of reduction, ellipsis, abbreviations, standard speech formulas, and intonational means in radio speech is considered one of the main factors ensuring communicative effectiveness. The article also explains how the analytical structure of the English language and the agglutinative structure of the Uzbek language influence language economy strategies in radio discourse. In addition, the study highlights aspects of radio discourse related to listener perception, broadcasting time, and the conditions of mass communication.

Keywords: radio discourse, language economy, media discourse, phonetic reduction, ellipsis, lexical compactness, pragmatics, radio speech, communicative strategy, media linguistics.

Zamonaviy ommaviy axborot kommunikatsiyalari tizimida radio alohida o‘rin tutadi. XX asr boshlarida radioeshittirishlarning paydo bo‘lishi bilan efir orqali uzatiladigan og‘zaki muloqot – radiodiskurs – ommaviy auditoriyaga ta’sir ko‘rsatadigan muhim kommunikativ hodisaga aylandi. Radiodiskurs radio orqali uzatiladigan barcha og‘zaki nutq jarayoni, uning pragmatik, kontekstual va sotsiokultural xususiyatlarini o‘z ichiga oladi. Radiodiskurs institutsional diskursning bir turi, aniqrog‘i, mediadiskursning alohida shakli sifatida qaraladi. Radio muloqoti vositali va masofaviy xarakterga ega bo‘lib, bunda so‘zlovchi va tinglovchi bir makonda bo‘lmaydi, vizual aloqa mavjud emas va axborot bir martalik eshitish orqali qabul qilinadi. Shu sababli radio nutqida ixchamlik, aniqlik va tezkorlik ustuvor kommunikativ talabga aylanadi.

Radiodiskurs nazariyasi XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab faol rivojlana boshladi. Erving Goffmanning “Radio Talk” asarida radio boshlovchisi va auditoriya o‘rtasidagi psevdointim muloqot tahlil qilingan bo‘lsa, D. Horton va R. Wohl tomonidan “parasotsial interaksiya” tushunchasi ishlab chiqilgan. Keyingi qarashlarda radio nutqining dialogik tabiati, interaktivligi va suhbatdoshlikka moyilligi alohida ta’kidlandi. Zamonaviy radioeshittirishlarda rasmiy uslub asta-sekin norasmiy va suhbatdosh ohang bilan almashmoqda. Bu esa radiodiskursda til birliklarining soddalashuvi va tejamkor qo‘llanishini yanada kuchaytiradi.[1]

Radiodiskursning asosiy xususiyatlaridan biri – efir vaqtining cheklanganligi va tinglovchining axborotni darhol qabul qilishi zaruratidir. Natijada fonetik reduksiya, leksik ixchamlik, ellipsis, qisqartmalar va standart nutq formulalari keng qo‘llanadi. Ingliz tilidagi radiodiskursda yordamchi fe’llarning qisqartirilgan shakllari faol ishlatilsa, o‘zbek tilida fonetik soddalashuv va morfologik zichlik muhim rol o‘ynaydi. Bu jarayon til tejamkorligi hodisasining radiodiskursdagi asosiy ko‘rinishlarini tashkil etadi.[2]

Mazkur maqolada radiodiskursda til tejamkorligi vositalarining lingvistik va pragmatik xususiyatlari ingliz hamda o‘zbek tillari materiallari asosida qiyosiy jihatdan yoritildi. Tahlil jarayonida diskurs tahlili, pragmalingvistik tahlil va qiyosiy-lingvistik metodlardan foydalanildi. Tadqiqot materiali sifatida radio yangiliklari, tok-shoular, intervyular hamda axborot-ko‘ngilochar eshittirishlar nutqi olindi.

Radiodiskurs institutsional mediadiskursning alohida shakli sifatida ko‘rib chiqildi. E. Goffman radio nutqining asosiy xususiyatlaridan biri sifatida auditoriya bilan psevdodialogik munosabatni ko‘rsatadi. Uning fikricha, radio boshlovchisi tinglovchi bilan yuzma-yuz suhbatdagidek samimiy aloqa hosil qiladi. D. Horton va R. Wohl esa bunday jarayonni “parasotsial interaksiya” deb atab, radio auditoriyasida biryoqlama yaqinlik hissi shakllanishini ta’kidlaydi. Shu sababli radio nutqida tabiiylik va suhbatdoshlik muhim kommunikativ strategiyaga aylanadi.[3]

---

[1] Goffman E. *Forms of Talk.* – Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1981. – 335 p.

[2] Horton D., Wohl R. Mass Communication and Para-Social Interaction // *Psychiatry.* – 1956. – Vol. 19. – P. 215–229.

[3] Goffman E. *Forms of Talk.* – Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1981. – 335 p.

N. Fairclough hamda A. Tolson radio va televideniye nutqida “konversatsiyalashtirish” tendensiyasi kuchayganini qayd etadilar. Ya’ni ommaviy nutq asta-sekin oddiy suhbat ohangiga yaqinlashmoqda. Bu esa radio nutqida ixcham va sodda til birliklarining faol qo‘llanishiga olib keladi.

Radiodiskurs tarixiy rivojlanish davomida o‘ziga xos janr va ko‘rinishlar tizimini shakllantirdi. Radio dasturlari yangiliklar, musiqiy eshittirishlar, intervyular, tok-shoular, muhokamalar va reklamalar kabi janrlarga ajraladi. Har bir janr o‘ziga xos diskursiv xususiyatlarga ega. Yangiliklar diskursida rasmiy va xolis ohang ustuvor bo‘lsa, ko‘ngilochar dasturlarda dialogiklik va auditoriya bilan bevosita muloqot kuchliroq namoyon bo‘ladi. Hozirgi radioeshittirishlarda axborot va ko‘ngilochar elementlar birgalikda qo‘llanib, tinglovchini jalb etuvchi interaktiv muhit yaratilmoqda.

Radio diskursida so‘zlovchi va tinglovchi o‘rtasidagi pragmatik munosabat ham muhim o‘rin tutadi. Intervyu va tok-shoularda boshlovchi suhbatni boshqaruvchi markaziy shaxs sifatida namoyon bo‘ladi. Biroq u suhbatdoshning erkin javob berish imkoniyatini ham saqlashga harakat qiladi. Shu bilan birga, tinglovchi bilan samimiy aloqa muhitini yaratish radio muloqotining asosiy kommunikativ strategiyalaridan biriga aylangan. Zamonaviy radio nutqida “konversatsiyalashtirish”, ya’ni ommaviy nutqning suhbat ohangiga yaqinlashuvi kuzatiladi.[4]Natijada radio boshlovchilari auditoriya bilan go‘yoki shaxsiy suhbat olib borayotgandek taassurot uyg‘otadi.

Radiodiskursning pragmatik va sotsiokultural xususiyatlari uning lingvistik shakliga ham bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Radio – avvalo tovushga asoslangan kommunikatsiya shaklidir. Unda vizual tayanchlar mavjud emasligi sababli tinglovchi axborotni bir martalik eshitish orqali qabul qiladi. Shu bois fonetik ravonlik, talaffuz aniqligi va leksik ixchamlik radio nutqining asosiy talablariga aylanadi.

Radioefirda vaqt omili doimo ustuvor bo‘lgani uchun fonetik tejamkorlik tabiiy ravishda yuzaga chiqadi. Ingliz radiodiskursida yordamchi fe’llarning qisqartirilgan shakllari (it’s, we’re, don’t, can’t) faol ishlatiladi. Bu holat nutqni tabiiy va suhbatdosh ohangda eshittirish bilan birga artikulyatsiya vaqtini qisqartiradi. O‘zbek radiodiskursida esa urg‘usiz bo‘g‘inlarning zaiflashuvi, tovush assimilatsiyasi va tezkor talaffuzga moslashgan fonetik soddalashuvlar kuzatiladi. Masalan, ayrim iboralar efir jarayonida ixchamroq talaffuz qilinadi va bu radio nutqining ravonligini oshiradi.[5]

Intonatsiya va pauza ham radio nutqida muhim fonetik vosita hisoblanadi. Ba’zan boshlovchi yangi mavzuga o‘tishni yoki muhim ma’lumotni ajratib ko‘rsatishni ortiqcha sintaktik vositalarsiz, faqat ohang va pauza yordamida amalga oshiradi. Bu esa nutqning ixchamligini ta’minlaydi.

Tahlillar radiodiskursda fonetik va leksik tejamkorlik vositalari kommunikativ samaradorlikni ta’minlovchi asosiy omillardan biri ekanini ko‘rsatdi. Radioefirning tezkorligi,

---

[4] Grice, H. P. *Logic and Conversation*. – New York: Academic Press, 1975.

[5] Crystal, D. *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003

vaqt cheklanganligi va tinglovchining axborotni bir martalik eshitish orqali qabul qilishi nutqni maksimal darajada ixchamlashtirishni talab qiladi.

Fonetik sathda ingliz radiodiskursida reduksiya va eliziya hodisalari faol qo‘llanishi kuzatildi. Xususan, yordamchi fe’llarning qisqartirilgan shakllari (it’s, don’t, can’t, we’re) radio nutqining tabiiy va suhbatdosh ohangda eshitilishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ular artikulyatsion vaqtni qisqartirib, efir dinamikasini tezlashtiradi.

O‘zbek radiodiskursida esa fonetik tejamkorlik ko‘proq talaffuzdagi soddalashuv orqali namoyon bo‘ladi. Urg‘usiz bo‘g‘inlarning qisqarishi, tovushlarning assimilatsiyasi hamda tezkor talaffuzga moslashgan nutq shakllari efir nutqining ravonligini oshiradi. Intonatsiya va pauza ham radio nutqida muhim fonetik vosita sifatida xizmat qiladi. Ba’zan yangi mavzuga o‘tish yoki muhim axborotni ajratib ko‘rsatish uchun ortiqcha bog‘lovchi birliklar emas, balki ohang va pauzadan foydalaniladi.[6]

Leksik sathda qisqartmalar va terminologik ixcham birliklarning keng qo‘llanishi kuzatildi. Ingliz radiodiskursida xalqaro tashkilotlar va siyosiy tuzilmalar nomlari ko‘pincha akronim shaklida ishlatiladi. O‘zbek radio nutqida ham davlat tashkilotlari, ta’lim muassasalari va xalqaro tuzilmalar nomlari qisqartirilgan shaklda qo‘llanadi. Bu holat vaqtni tejash bilan birga axborotni standartlashtirish vazifasini ham bajaradi.

Ellipsis radiodiskursdagi eng faol sintaktik tejamkorlik vositalaridan biri sifatida namoyon bo‘ldi. “Davomi – yangiliklarda”, “Batafsil – keyingi soatda” kabi konstruksiyalar grammatik jihatdan to‘liq bo‘lmasa-da, kommunikativ jihatdan yetarli hisoblanadi. Tinglovchi kontekst asosida tushirib qoldirilgan ma’nolarni mustaqil ravishda tiklay oladi.

Radiodiskursda leksik tejamkorlik yanada yaqqol namoyon bo‘ladi. Efir sharoiti murakkab va uzun tavsifiy ifodalarga imkon bermaydi. Shu sababli qisqa, aniq va tushunarli birliklar faol qo‘llanadi. Xususan, qisqartmalar radio nutqining eng muhim vositalaridan biridir. Ingliz tilida xalqaro tashkilotlar, siyosiy tuzilmalar va lavozim nomlari ko‘pincha akronim shaklida beriladi. O‘zbek radiodiskursida ham davlat tashkilotlari, ta’lim muassasalari va xalqaro tuzilmalar nomlari qisqartirilgan shaklda qo‘llanadi. Bu esa vaqtni tejash bilan birga axborotni standartlashtiradi.

Terminologik ixchamlik ham radiodiskursning muhim xususiyatlaridan biri hisoblanadi. Masalan, “xalqaro sammit”, “press-anjuman”, “iqtisodiy o‘sish sur’ati” kabi birliklar katta hajmdagi ma’noni qisqa shaklda ifodalaydi. Shu tariqa semantik zichlik ortadi va tinglovchi axborotni tezroq qabul qiladi.

Ellipsis hodisasi ham radiodiskursda faol ishlatiladi. “Davomi – yangiliklarda”, “Batafsil – keyingi soatda” kabi konstruksiyalar grammatik jihatdan to‘liq bo‘lmasa-da, kommunikativ jihatdan yetarli hisoblanadi. Tinglovchi kontekst orqali tushirib qoldirilgan ma’nolarni mustaqil ravishda to‘ldira oladi. Bundan tashqari, tayyor nutq formulalari radio nutqini tezlashtiradi hamda strukturaviy barqarorlikni ta’minlaydi.[7]

---

[6] Galperin, I. R. *Stylistics*. – Moscow: Higher School, 1977

[7]Brown, G., Yule, G. *Discourse Analysis*. – Cambridge: Cambridge University Press, 1983.

Radiodiskursda fonetik va leksik tejamkorlik bir-biri bilan uzviy bog‘liq holda namoyon bo‘ladi. Qisqa leksik birliklar tez talaffuz qilinadi, fonetik ravonlik esa leksik ixchamlikning samarali qabul qilinishiga yordam beradi. Ingliz tilining analitik tuzilishi fonetik reduksiyani kuchaytirsa, o‘zbek tilining agglutinativ tabiati grammatik ma’nolarni affikslar orqali ifodalash imkonini beradi. Natijada o‘zbek radiodiskursida semantik zichlik ko‘pincha morfologik vositalar orqali yuzaga chiqadi.

Radiodiskursda til tejamkorligi faqat efir vaqtini tejash bilan bog‘liq emas. Bu, avvalo, tinglovchining axborotni tez va aniq qabul qilishi bilan chambarchas aloqadordir. Radio nutqi qayta ko‘rib chiqilmaydi, shu sababli murakkab jumlalar va ortiqcha tavsiflar tinglovchi idrokini qiyinlashtiradi. Shu nuqtai nazardan, ixchamlik kommunikativ samaradorlikni ta’minlovchi asosiy vositalardan biri sifatida namoyon bo‘ladi. Biroq haddan tashqari qisqartirish tushunmovchilikka olib kelishi mumkin. Demak, radio nutqida ixchamlik va ravshanlik o‘rtasidagi muvozanat muhim hisoblanadi.

Radiodiskurs ommaviy kommunikatsiyaning o‘ziga xos shakli sifatida tilning maksimal darajada ixcham va samarali qo‘llanishini talab qiladi. Fonetik soddalashuvlar, qisqartmalar, ellipsis va standart nutq formulalari radio nutqining tezkorligi hamda ravonligini ta’minlaydi. Ingliz va o‘zbek radiodiskursida til tejamkorligi turli lingvistik vositalar orqali namoyon bo‘lsada, ularning umumiy maqsadi tinglovchiga minimal shaklda maksimal ma’no yetkazishdan iboratdir.

Shuningdek, radiodiskursdagi til tejamkorligi radio kommunikatsiyasining pragmatik va sotsiokultural xususiyatlari bilan ham chambarchas bog‘liqdir. Zamonaviy radioeshittirishlarda suhbatdosh ohangning kuchayishi, interaktivlikning ortishi va auditoriya bilan samimiy aloqa yaratishga intilish til birliklarining yanada ixcham va tabiiy shaklda qo‘llanishiga olib kelmoqda. Shu jihatdan radiodiskurs til tizimining kommunikativ imkoniyatlarini eng faol namoyon qiluvchi medial maydonlardan biri hisoblanadi.

Tahlillar radiodiskursda fonetik va leksik tejamkorlik vositalari kommunikativ samaradorlikni ta’minlovchi asosiy omillardan biri ekanini ko‘rsatdi. Radioefirning tezkorligi, vaqt cheklanganligi va tinglovchining axborotni bir martalik eshitish orqali qabul qilishi nutqni maksimal darajada ixchamlashtirishni talab qiladi.

Fonetik sathda ingliz radiodiskursida reduksiya va eliziya hodisalari faol qo‘llanishi kuzatildi. Xususan, yordamchi fe’llarning qisqartirilgan shakllari (it’s, don’t, can’t, we’re) radio nutqining tabiiy va suhbatdosh ohangda eshitilishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ular artikulyatsion vaqtni qisqartirib, efir dinamikasini tezlashtiradi.

O‘zbek radiodiskursida esa fonetik tejamkorlik ko‘proq talaffuzdagi soddalashuv orqali namoyon bo‘ladi. Urg‘usiz bo‘g‘inlarning qisqarishi, tovushlarning assimilatsiyasi hamda tezkor talaffuzga moslashgan nutq shakllari efir nutqining ravonligini oshiradi. Intonatsiya va pauza ham radio nutqida muhim fonetik vosita sifatida xizmat qiladi. Ba’zan yangi mavzuga o‘tish yoki muhim axborotni ajratib ko‘rsatish uchun ortiqcha bog‘lovchi birliklar emas, balki ohang va pauzadan foydalaniladi.

Leksik sathda qisqartmalar va terminologik ixcham birliklarning keng qo‘llanishi kuzatildi. Ingliz radiodiskursida xalqaro tashkilotlar va siyosiy tuzilmalar nomlari ko‘pincha akronim shaklida ishlatiladi. O‘zbek radio nutqida ham davlat tashkilotlari, ta’lim muassasalari va xalqaro

tuzilmalar nomlari qisqartirilgan shaklda qo‘llanadi. Bu holat vaqtni tejash bilan birga axborotni standartlashtirish vazifasini ham bajaradi.

Ellipsis radiodiskursdagi eng faol sintaktik tejamkorlik vositalaridan biri sifatida namoyon bo‘ldi. “Davomi – yangiliklarda”, “Batafsil – keyingi soatda” kabi konstruksiyalar grammatik jihatdan to‘liq bo‘lmasa-da, kommunikativ jihatdan yetarli hisoblanadi. Tinglovchi kontekst asosida tushirib qoldirilgan ma’nolarni mustaqil ravishda tiklay oladi.

Radiodiskursdagi til tejamkorligi faqat efir vaqtini tejash bilan bog‘liq emas, balki tinglovchining axborotni tez va aniq qabul qilishi bilan ham chambarchas aloqadordir. Radio nutqi qayta ko‘rilmaydi yoki qayta o‘qilmaydi. Shu sababli ortiqcha murakkab jumlalar, uzun tavsiflar va keraksiz takrorlar tinglovchi idrokini qiyinlashtiradi. Natijada radio boshlovchilari ixcham va ravon nutq strategiyalaridan foydalanishga majbur bo‘ladi.

A. Bell va T.A. van Dijk ommaviy axborot vositalari tilining asosiy vazifalaridan biri auditoriyaga tezkor va tushunarli axborot yetkazish ekanini ta’kidlaydi. Shu jihatdan radiodiskursda til tejamkorligi kommunikativ aniqlikni ta’minlovchi mexanizm sifatida namoyon bo‘ladi.

Ingliz va o‘zbek tillari o‘rtasidagi tipologik farqlar ham radiodiskursdagi tejamkorlik strategiyalariga ta’sir ko‘rsatadi. Ingliz tilining analitik tuzilishi fonetik reduksiyani kuchaytirsa, o‘zbek tilining agglutinativ tabiati grammatik ma’nolarni affikslar orqali ifodalash imkonini beradi. Natijada o‘zbek tilida semantik zichlik ko‘pincha morfologik vositalar orqali yuzaga chiqadi.

N. Mahmudov va B. Yo‘ldoshev til va nutqning kommunikativ mohiyatini tahlil qilar ekan, og‘zaki nutqda ixchamlik va ravonlikning muhimligini alohida ta’kidlaydi. Bu holat radiodiskursda yanada yaqqol namoyon bo‘ladi, chunki radio nutqining asosiy kommunikativ vositasi tovush hisoblanadi.

Radiodiskurs ommaviy kommunikatsiyaning o‘ziga xos shakli sifatida fonetik va leksik tejamkorlik vositalarining faol qo‘llanishi bilan xarakterlanadi. Reduksiya, ellipsis, qisqartmalar va standart nutq formulalari radio nutqining tezkorligi hamda ravonligini ta’minlaydi. Ingliz va o‘zbek radiodiskursida til tejamkorligi turli lingvistik vositalar orqali amalga oshirilsa-da, ularning umumiy maqsadi minimal shaklda maksimal ma’no yetkazishdan iboratdir.

Shuningdek, radiodiskursdagi til tejamkorligi radio kommunikatsiyasining pragmatik va sotsiokultural xususiyatlari bilan ham uzviy bog‘liqdir. Zamonaviy radioeshittirishlarda suhbatdosh ohangning kuchayishi va auditoriya bilan samimiy aloqa yaratishga intilish til birliklarining ixcham hamda tabiiy shaklda qo‘llanishiga olib kelmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro’yxati:

1. Goffman E. *Forms of Talk.* – Philadelphia: University of Pennsylvania Press, 1981. – 335 p.
2. Horton D., Wohl R. Mass Communication and Para-Social Interaction // *Psychiatry.* – 1956. – Vol. 19. – P. 215–229.
3. Tolson A. *Media Talk: Spoken Discourse on TV and Radio.* – Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006. – 184 p.

4. Dobrosklonskaya T.G. *Mediadiskurs kak ob'yekt medialingvistiki* // *Vestnik MGU.* – Moskva, 2008. – №2. – S. 54–63.
5. Issers O.S. *Kommunikativnye strategii i taktiki russkoy rechi.* – Moskva: URSS, 2011. – 304 s.
6. Van Dijk T.A. *Discourse and Power.* – New York: Palgrave Macmillan, 2008. – 320 p.
7. Fairclough N. *Media Discourse.* – London: Edward Arnold, 1995. – 214 p.
8. Bell A. *The Language of News Media.* – Oxford: Blackwell Publishers, 1991. – 277 p.
9. Karasik V.I. *Yazykovoy krug: lichnost, konsept, diskurs.* – Volgograd: Peremena, 2002. – 477 s.
10. Kubryakova E.S. *O tekste i kriteriyax ego opredeleniya* // *Tekst. Struktura i semantika.* – Moskva: Nauka, 2001. – S. 72–81.
11. Mahmudov N. *Til va nutq.* – Toshkent: O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi, 2013. – 224 b.
12. Yo'ldoshev B. *Matn lingvistikasi asoslari.* – Toshkent: Fan, 2007. – 156 b.